

ζουσι και τρέφουσι και διαπύονται ο εις τον άλλον με ταράμη των, μινυρίζουσι γλυκύτατα, ομοιού κάθηται κτλ. Δε μπορώ να προχωρήσω από τη γλύκα της περιγραφής. Τρυφερά με φορά και λεπτό αίσθημα, ε ;

X

Ἀλήθεια λοιπόν εἶπε ὁ Δρασίνης λέγοντας φελλάχικα τῶν παιδιῶν μας τὰ βιβλία· φελλάχικο τὸ ἐξωτερικὸ τους : χαρτί, τὸ πειθὸ πρόστιχο ποὺ ὑπάρχει, τύπος, ἐλευθέρως, εἰκόνες, στὴ χάση καὶ στὴ φέξη καμμιά καρικτωρὰ, δεισμο, ποὺ χάθηκε ; — πειθὸ φελλάχικο τὸ ἐσωτερικὸ τους. Ἐὐστερα νὰ περμιμένης καὶ προκοπῆ ἀπὸ τὸ σχολεῖο. Γι' αὐτὸ, ὅπως εἶπα, πειθὸ πετυχημένο δῶρο δε μποροῦσε νὰ ἔρῃ καὶ νὰ μᾶς κἀνῃ ὁ «Νουμάς», ποὺ ζήτησε νὰ γραφτῇ ἐν' ἀνθρώπινῃ ἀλφαριθμητικῇ. Ὑστερ' ἀπὸ ὀγδόντα χρόνῳ ἀνεξαρτησία πολιτικὴ νὰ μὴν ἔχουμ' ἕνα τέτοιο, κριμὰς σ' ἐμᾶς. Δὲν εἶν' ἀπόδειξη καὶ αὐτὸ, κοντὰ στὰ τόσα ἄλλα, πῶς εἴχατε ψευτοελευθέρους, πῶς δὲν εἴμαστε τίποτ' ἄλλο παρὰ δούλοι· στὸ δικτατορικὸ καὶ στὴν πολιτικὴ ἀχρειότητα, ραγιαδὲς τοῦ Μιστριώτη ἀπ' τὴ μιὰ, καὶ ἀπ' τὴν ἄλλη τῶν Δεληγιάννηδων καὶ Θεοτόκηδων καὶ Λεβιδηδων ; Καὶ ὅμως δὲν ἔχυσαν τὸ αἷμα τους οἱ πατέρες μας, γιὰ νὰλλάξουμε τάφεντικὰ καὶ ἀντὶς Μεμέτηδες νὰ ἔχουμε Λεβιδηδες, ποὺ εἶνε πολὺ πειθὸ χειρότεροι ἀπ' τοὺς πρώτους, γιὰτὶ σ' ἐκείνους ἀποκχέου, μ' ὅλα τὰ βάρη ποὺ τραβοῦσε, εἶδεινε πειθότερη ζωὴ κα' ἦταν σὲ πολὺ καλλίτερη ἠθικὴ κατάστασι τὸ ἔθνος μας, παρὰ τώρα. Ἄς μελετήσῃ καὶ θὰ τὸ δεῖ ὁποῖος δὲν τὸ πιστεύει. Μὰ καὶ τί τὴ θέλει τὴ μελέτη ; Ἡ γιγαντεῖα ἐκείνη ἐπανάστασι τοῦ 21 δεῖ φτάνει μονάχη αὐτὴ νὰ ποδείξῃ πόση ζωὴ ἔκρυψε τὸ ἔθνος μέσα του ἐκείνα τὰ χρόνια ; Γιατὶ δὲν εἶχαν τότες πολὺ δύναμη ἢ καλαμαραδουσὴν καὶ τὰ ψευτογράμματα καὶ ὁ ψευτοπολιτισμὸς, καὶ δὲν ὑπάρχει ἢ πολιτικὴ ψευτοπολυτέλεια, νὰ τοὺ μαρτυροῦν τὴ ζωὴ καὶ νὰ τοὺ χαλάσουν τὴν καρδιά, ὅπως τὸ καταφέρνουν μιὰ χαρὰ τόξα, τώρα ποὺ κινδυνεύει ἢ ὑπαρξὴ μας καὶ ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους ἀκούει.

Ἄχ, δε θὰ ζυπνήσουμε παιῖ, νὰ δοῦμε καὶ νὰ κοιώσουμε σὲ τί θανατοποιώματα βοσκωτικὰ βέσκουμε ; Δε θὰ λαχταρήσουμε τὸ φῶς καὶ τὴν ἀλήθειαν ; δε θὰ τρέξουμε πρὸς τὴ ζωὴ ; Αὐτὸς πρέπει νᾶνε ὁ

καὶ χορὴ οὐσιαστικῆ, καὶ ποὺ ἔρχεται κατόπι ἀπὸ τὸ σᾶν, λ. γ. λάμπει σᾶν ἥλιος ἢ σᾶν τὸν ἥλιο, γιὰτὶ τὸ βάζουμε καὶ μὲ ὀνομαστικὴ καὶ μ' αἰτιατικὴ. Λοιπὸν τὸ σᾶν, ἅμα τάρτι μας τίκοῦσῃ πρὸς οὐσιαστικὸ, ἀμέσως μᾶς κἀνει νὰ θεωροῦμε πῶς καὶ πᾶμε νὰ συγκρίνομε. Καὶ ἀλήθεια εἶπε εἶναι, ἐνῶ -ὁ ὅταν ἢ τὸ ὄνομα, ποὺ δὲν ἔχει διόλου τέτοια συγκριτικὴ δύναμη, ταιριάζει περιφραμα μὲ οὐσιαστικὸ, διότι κἀνει νὰ βλαπτήσῃ στὸ νοῦ μας καὶ τὸ παραμικρὸ τὸ παρανόημα.

Στοχαστῆται ἄξιφρα τὴ φράση· ὄταν τὸ παιδί παίζει, ὅπου αἰτιατικὴ καὶ ὀνομαστικὴ καμμιά διαφορὰ ζητῆν κλίση δε φανερώνουσι. Τί σημαίνει· παίζει ὄταν τὸ παιδί ; ἢ ὄταν παίζει τὸ παιδί ; Μὲ τὸ σᾶν κολλημένο στὸ ὄνομα, δὲν τὴ βγάζουμε πέρα

Λοιπὸν ὁ Ρωμιὸς, ποὺ τάρτι του εἶναι πολὺ φένο, ἀποφάσκει τὸ σᾶν μὲ οὐσιαστικὸ, καὶ ἅμα τὸ βάζει, θὰ τοῦ τὸ βάλῃ μὲ ῥῆμα κατοπινὸ ἢ μὲ ἰντωνομῖα, ὅπως καὶ στὴ φρασούλα ποὺ γράφομα.

Τὸ λῆθος ποὺ κἀναν οἱ νέοι τέτοιο εἶτανα. Ὡς τόπο μπορεῖ πᾶνε κανεὶς νάρθῃ νὰ μὲ διορθώσῃ, καὶ μένα. Θὰ μοῦ ἀποδείξῃ μάλιστα πῶς εἶμα : καὶ ἀγράμματος, ἀπὸ ὁ Βλακωρίτης, ὁ Βλακωρίτης μας, τὸ σᾶν τὸ βάζει μὲ οὐσιαστικῇ· ἔχουσι δικίον. Τὸ βάλει στὴ λαμπρῇ του τῇ νεκρικῇ φῶν.

Ἄν ἢ ἀνοιξὴ γυρίσῃ καὶ τάνδονι σὰ γυρίσῃ.

πόθος μας καὶ γι' αὐτὸ πρέπει νὰγωνίζετα : καθε ἀληθινὸς πατριώτης. Καὶ ὁ «Νουμάς» τώρα, ἢ ἐρημεριδὰ ποὺ εἶχαν τὴν ἀδιαντροπικὴ νὰ τὴν ποῦνε Σλαβικὴ οἱ ψευτοπατριώτες, αὐτονοῦ τοῦ πόθου του μικρὸ δείγμα μᾶς δίνει ζητώντας ; γιὰ τὰ παιδιὰ μας ἐν' ἀλφαριθμητικῇ μ' ἀληθινὸ καὶ ζωντανὸ περιεχόμενο. Εἶθε νὰ πιτύχῃ ὁ διαγωνισμὸς του, κα' εἶται νὰ γίνῃ ἀρχὴ μιᾶς σοβαρῆς δουλειᾶς, ποὺ θὰ ξεσκλαβώσῃ ἀπὸ τὴν ψευτικὰ καὶ θὰ σπρώξῃ, πρὸς τὴ ζωὴ τὰ Ἑλληνοπούλα καὶ μαζί τους τὴ λατρεμένη μας Ἑλλάδα. Ἀπὸ τὰ μικρὰ θὰ προχωρήσομε στὰ μεγαλήτερα κα' εὐχοῦμαι τὴν ἐπιτυχίαν κα' ὅλη μου τὴν καρδιά.

ΔΥΟΣ ΠΟΛΛΑΒΡΟΣ

ΑΠ' ΤΑ ΠΕΤΡΑΔΙΑ

Κἀποτ' ἔλαμψε κ' ἐχάθη
διαμαντάκι λαμπερὸ
στῆς καρδιᾶς μου τ' ἀγρία δάθη
σὲ μαρτύροτο καιρῷ.
στὰ πολλὰ βουβῆ μου πάθη
κἀποτ' ἔλαμψε κ' ἐχάθη.

Ὦχ ! πῶς τὸ λυγρὸ νὰ σβύσῃ
μ' ἀσυχώτατη ἀπονία
πρὶν αὐγούλα νὰ ροδίσι
στῆς καρδιᾶς τὴ σκοτεινία
πρὶν ἀχτίδες νὰ σκορπίσι...
Ὦχ ! πῶς τὸ λυγρὸ νὰ σβύσῃ.

ΤΑΝΟΣ ΚΕΑΜΑΣ

— Ἄχ, μαμᾶ, ἔλεγε ἢ κ. Λεβεντινόπου, ποῦ εἶπε πῶς ὁ Τζάκ δὲν μ' ἀγατίζει σᾶν τις πῶτες μέρες τοῦ γάμου μας!

— Καὶ πῶς τὸ κατὰλας. Μιὰ μὲν ;
— Μὰ μὲν ; ἐξημερώσει, πᾶνει τῇ ἐρημεριδᾶ στὰ χέρια του καὶ τὴν ἀφίνει τὴν ὥρα ποὺ θὰ φῆνε !

— Γίνου δική μου Ἑλευσῶνα. — λέει ὁ ἀπάντηρος ἐραστής — καὶ θὰ σὲ μεταχειρίζομαι σᾶν ἄγγελον..

— Τὸ ἔρωτ' Ἄν μὴ μοῦ δῶτε νὰ τρώω καὶ νὰ μὲ φῆνετε θεόγυμνη ! Ὦχι, ὄχι, σ' εὐχαριστῶ!

Καὶ δὲν τὸ λέει μονάχη ὁ Βλακωρίτης σὲ στίχους τὸ λέει οἱ Ἑρτανητώτες καὶ τὴν κουδύνει. Εἶναι ὁμοῦ ἐνισμὸς. Γιατὶ ὁ ἐνισμὸς, ποὺ οἱ οὐκάλιοι τὸν κατατρέχουσι καὶ ποὺ τὸν τρέμουνε κάμποσοι ἄλλοι, μᾶς, ὁ ἐνισμὸς δε φανερώνεται οὔτε στὸ τυπικὸ, οὔτε στὸ φωνολογικὸ, οὔτε σὲ λεχτικὸ, παρὰ μόνο καὶ μόνο στὸ συντακτικὸ. Ἄν παίρνετε λέξη ἔξην, τοὺς φράγγους τῆς καὶ τὴν κατάληξή τῆς, ἀμέσως τοὺς βουμορφῶνας μὲ τὴν ντόπια τῇ γραμματικῇ, μὲ τὴν δική σου. Τὴ σύνταξιν, ὅταν τὴν παίρνετε ἀπὸ ἄλλη γλῶσσα, τὴν παίρνετε ἀχώρητη, ἀσυμμόρφωτη, ἔξην. Λένε στὴν Ἰταλία· Quando il sole ἔτσι θὰ πῆς καὶ σὺ στὴν Ἑλλάδα· Σᾶν ὁ ἥλιος.

Ἔτσι κα' οἱ μαθητᾶδες μου μεταφράζανε ἀπὸ τὸ γαλλικὸ· Quand le soleil brille. Καίριος πέρασε ὅσπου νὰ τὸ καταλάβω καὶ νὰ τοὺς τὸ ἐξηγήσω. Ἐμεῖς φυσικὰ μᾶς μιλοῦμε ὀρθῶ, χωρὶς νὰ ἔξομε τὸ λόγο — καὶ νὰ σεβαστοῦμε περισσότερο τὴ γλῶσσά μας, ποὺ τὰ βολίβει ἄλλο τόσο νύττειμα καὶ τόσο καλῶ.

Γιὰ τοῦτο καὶ γι' οὐ στέλω τὴ σημειωσοῦλα μου ἐδώκερα. Σοῦ ἔβαλα μάλιστα τὴν ἀρχὴ καὶ τίτλο γενικὸ, πληθυντικὸ Σημειωσοῦλος. Ἄν ἔδειξω, σοῦ στέλω καὶ ἄλλες, ὄταν τύχῃ τὸ εἴξῃ ἢ γλῶσσα μας ἢ ἀθάνατη καὶ ὀραία.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΕΝΑ ΚΗΡΥΓΜΑ

Φαντάστηκα πῶς μπορεῖ νὰ ξεπεταχτῇ ἔαφνον στὴ μέση τῆς Ρωμισσῶνης ἀπάντηρος τῆς ἀλήθειας διαλαλητῆς μὲ τὸ προφητικὸ τὸ χάρισμα στὴ λαλιά καὶ στὰ λόγια, μ' ὅλη τὴν ὀμορφιά τῆς νιότης στὰ χρόνια, στὴν ψυχῇ, στὴν καρδιά καὶ στὸ νοῦ, καὶ νάφισῃ βροντερῇ φωνῇ, ποὺ νὰ συμμαζώξῃ γύρω του ὅλη τὴν πῶ τρυφερῇ τῆς πατρίδας του νιότη νὰ τὸν ἀγοικῆσῃ, ποῦ μ' ἀστροπόβολη ματικὰ τέτια θὰ τῆς εἶπῃ :

«— Ἀκούστε με ! Μεγάλῃ ἀπλώνεταί μπροστά σας ἡ ζωὴ, κα' ἡ ὀμορφιά τῶν ἔργων τῶν τραυῶν σᾶς κρᾶζει. Ἀκολουθεῖτε τὴν πιστὰ. Κάτι μέσα σας ζυπνάει ἐδῶ καὶ λίγα χρόνια Μὰ τὸ ζυπνημ αὐτὸ πῶς λεύτερο ἄς γίνῃ καὶ ἄς ἀναδρανήσῃ ἀπὸ τὰ βάρη τὴν ψυχῇ σας. Τώρα χρειάζεται ὀλ' ἢ δύναμή σας νὰ φανερωθῇ. Ρίχτε τριγύρω σας παντοῦ τὸ μάτι καὶ ἴδετε ποῖος εἶναι ὁ δρόμος ὁ κακόδολος, ποῦχετε νὰ διαβῆτε. Διῶχτε τὸ ρόδο μακριὰ καὶ τὸ δειλισμα τῆς ἀπόρασης ἄς μὴν ἔρῃ νὰ μαρᾶνῃ τὴ δύναμη τῆς θέλησῆς σας καὶ νὰ νεκρώσῃ ὅση ἀναγεννιέται μέσα σας ἐλπίδα καλητερωσῶνης σ' ὄλα. Συντρίμια καὶ σαπίσματα, ποὺ γενιέσι τὰ ἔαπλωσαν ἀπτόχαστα ἄλλοι προτητερινοὶ σας, θ' ἀντικρύστετε στὸ διάβα σας ὀμπρὸς καὶ γύρω. Μὰ μὴ δειλιάστε. Τὸ δρόμο σας δυνατοὶ καὶ περιφρανοὶ τραβᾶτε, σημαία σας ἔχοντας τὸ ξεκαθάρισμα τῶν γερωῶν ἀπὸ τὰ σάπια καὶ τὸ ξανάφτιασμα τῆς ὀμορφῆς καὶ μεγάλης ἐθνικῆς ψυχῆς. Τρικυμισμένο ἔθνος μὲ μιὰ ματιὰ καὶ μ' ἕνα καρδιοχτύπι παρακολουθεῖ τὸ δρόμο σας. Καὶ περιμένει τὸ γλυκοχάραμα καινούργιας ζωῆς, ἀληθινῆς καὶ πανῶριας, στὰ ἔργατὰ σ' ἀντικρύση.

Ἀντιστάσου, ὀμορφῇ νιότη, δυνατῇ στὸ βουριά τοῦ χαλασμοῦ, ποὺ ἀπὸ παντοῦ φουάει, μὲ κρυφούς καὶ φανερούς δουλετωτᾶδες του. Παίρνε τὸ δρόμο σου θαρρετῇ καὶ μὲ τὴν ἄγρια περιφραμία πῶς ἀγωνίζεσαι νὰ ξανακστήσῃς ψηλά τὴν Ἰδέαν. Ἰδέαν κα' ἐστὶ τῆς γλυκοκαπαντοχῆς Ἑθνοῦς ἀδικημένου σ' ὄλα. Ἰδέαν κα' ἐστὶ ἀμύλητη καὶ ἄχραντη ἀκόμη, κρᾶτα περιφραηλα τὴν ἀγιωσύνη σου γιὰ νὰ στήσῃς ἀχτίδες-στόλιστο τὸ θρόνο σου στῆς Ζωῆς τὸ βασιλεῖο. Μακριὰ ἀπὸ τὸ βούρκο τῆς μικροψυχῆς καὶ τῆς ἀσκημοταπεινοσύνης γιὰ νὰ σκορπίσῃ παντοῦ τὰ γαγγελικὸ σου πᾶσμα τῇ δύναμῃ τῆς ὀμορφῆς καὶ τῆς ἀλήθειας. Ἄς τρέχῃ ἀθώρητο γιὰ σῆνα τὸ θελοπόταμο τοῦ μικρολογισμοῦ καὶ τρέχῃ νὰ κολυμπᾶς στὰ γάργαρα νερὰ τοῦ τρανοπόταμου τῆς ἀθάνατης Ἰδέας γιὰ νὰ κεντρώσῃς κητᾶρια ψυχῇ στοῦ Ἑθνοῦς σου τὴ ζῆση.

Βάστα λαστὸ βαρὺ στὰ χέρια σου, ὀμορφῇ νιότη, καὶ γκρέμιζε ὅσα στὸ διάβα σου θὰ ἔρῃ σαρκᾶλα καὶ μὴν ἀκούσῃς τίς φωνῆς ποὺ φρενιασμένοι γύρω σου θάφρῶνουν γιὰ τὸ χάλασμα τῶν γέρο, ἀγνωροὶ κατὰδικοὶ νὰ κρατοῦν ἀκόμη ἀπάνου τους τῆς ἀμαρτίας τους τὸ βάρος. Γκρέμιζε καὶ ἀνεμοκτόρηκα τὸ χῶμα, ποὺ θὰ σωριάζεταί, νὰ μὴ μείνῃ κορνιαχτὸς ἀπ' ὅ, τι ὤ ; τώρα καυκαρωμένα ζοῦσε. Ἀλυπησιὰ θέλουσι τὰ μεγάλα καὶ μὲ θυσίας σ' αὐτὰ θὰ φτάσῃς. Φέρε τέτοια θυσία στὰ βουμῶ τῆς Ἰδέας καὶ ξαναζωντάνεψε τὴ μαρμαμένη ἐθνικὴ ψυχῇ μὲ τὴν ἀλυπησιὰ.

Κρᾶτα δρεπνῖν ἀστόμωτο στὰ χέρια σου, ὀμορφῇ νιότη, καὶ κόβε ἀλύπητα καὶ σύρριζα τὰ βάρη καὶ τᾶγρια χαμοκλάδια τοῦ ψυχολογικῆ δασκαλισμοῦ, χωρὶς νὰ φτάσῃ ὡς στάρτιὰ σου τὸ λυσσαμένο ἀλυχητῆμά του, βλέποντας πῶς ἀπὸ τὸ σκοτεινὸ